

Barns rätt till information och Bevarande av dokumentation vid vissa placeringar

Vissa frågor rörande ungdomsvården

Vissa frågor om överförande, bevarande och gallring av dokumentation enligt SoL och LSS

Remisser från Socialdepartementet

Remisstid 22 september 2006

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Som svar på remisspromemoriorna från Socialdepartementet, skrivelsen från Statens institutionsstyrelse och skrivelsen från Socialstyrelsen hänvisas till vad som anförs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Föredragande borgarrådet Margareta Olofsson anför följande.

Ärendet

Socialdepartementet har remitterat två promemorior om förslag till lagändringar samt skrivelse från Statens institutionsstyrelse (SiS) med förslag om lagändringar, *bilaga 1*. Förslag lämnas som syftar till att stärka barns och ungas rätt till information och säkerställa möjligheter att få veta mer om sin bakgrund i samband med placeringar. I skrivelsen från SiS framgår att behov uppmärksammas av ändrade bestämmelser bland annat för inläsning under nattvila av ungdomar som dömts till sluten ungdomsvård samt ökade möjligheter till provtagning på särskilda ungdomshem. I skrivelsen från Socialstyrelsen som remitterats, *bilaga 2*, lämnas bland annat förslag att en särskild utredning måste tillsättas om frågor som rör överförande och gemensam behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Beredning

Socialdepartementets två promemorior med förslag till lagändringar har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänstnämnden, stadsdelsnämnderna Maria-Gamla stan, Spånga-Tensta och Älvsjö samt till kommunstyrelsens handikappråd. Skrivelsen från Statens institutionsstyrelse med förslag om lagändringar har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänstnämnden samt stadsdelsnämnderna Maria-Gamla stan, Spånga-Tensta och Älvsjö. Skrivelsen från Socialstyrelsen angående vissa frågor om överförande, bevarande och gallring av dokumentation enligt SoL och LSS har remitterats till stadsledningskontoret för yttrande.

Stadsledningskontoret stöder lagförslagen om Barns rätt till information. Förslagen är välmotiverade och överensstämmer med barnkonventionens fyra grundläggande principer om icke-diskriminering, barnets bästa, rätten till liv och utveckling samt rätten att få komma till tals och bli respekterad.

Stadsledningskontoret instämmer i Statens institutionsstyrelses samtliga föreslagna förändringar, som är välmotiverade och skäligen. Stadsledningskontoret delar inte Socialstyrelsens uppfattning om att uppdraget att utreda behovet av en reglering av överförande av dokumentation kan avvakta pågående utredningar, bl.a. beträffande patientjournaler. Stadsledningskontoret anser det vara mycket angeläget att få lagstöd för överförande av dokumentation från kommun till enskild och vice versa. Stadsledningskontoret anser att förslaget om att införa en preciserad gallringsfrist om två år i SoL och LSS för dokumentation i enskild verksamhet är välmotiverat och angeläget.

Socialtjänstnämnden har inget att erinra mot lagändringarna och anser inte heller att förändringarna borde leda till ökade kostnader för socialtjänsten. Nämnden anser, när det gäller barns rätt till information, att det är av avgörande betydelse att i största möjliga utsträckning stärka barns medborgerliga rättigheter och att barnkonventionens intentioner kring barns rätt att få komma till tals och bli respekterad etc. efterlevs i svensk rättstillämpning. Det är positivt att lagstiftaren tvingar socialnämnden att tydliggöra hur information har lämnats eller erbjudits att lämnas och varför så inte har skett. Förändringsförslaget skulle tydliggöra dilemmat kring barn under 15 års rättsliga ställning. Förslaget kommer inte att garantera att barn under 15 år får tillgång till erbjuden information, då det är beroende av vårdnadshavarnas inställning om barnet får ta del eller inte. Vårdnadshavare kommer fortfarande att, under en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL, kunna förhindra att barn under 15 år får tala med socialtjänstens personal. När det gäller bevarande av dokumentation vill förvaltningen framhålla betydelsen av att säkerställa enskilda personers möjligheter att få veta mer om sin bakgrund. Möjligheten till uppföljning och tillsyn av verksamheterna ökar. Socialtjänstförvaltningen instämmer i SiS samtliga föreslagna förändringar.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd anser precis som promemorian framhåller att ändringen i lagen enbart är ett förtydligande. Att barn ska komma till tals i utredningar är ett viktigt inslag i social metodik och finns dessutom inskrivet i socialtjänstlagen. De nya skrivningarna bör inte ha några praktiska konsekvenser. För tydlighetens skull kan ändringen motiveras. Förvaltningen anser att det föreslagna tillägget gällande bevarande av dokumentation vid vissa placeringar av barn är ytterst välmotiverat och välkommet. Det har varit en stor brist att reglerna inte garanterar att dokumentation sparas från själva vården. Stadsdelsnämnden anser att även material från offentligt drivna institutioner bör finnas tillgängligt i barnets akt efter placeringens upphörande. De föreslagna åtgärderna stärker barnets ställning. Stadsdelsnämnden finner vidare förslaget från SiS om förändringar av 11 § LVU som välmotiverat. Förslaget om att rätt att under natten låsa in ungdomar dömda till vård enligt LSU faller utanför den kommunala kompetensen. Nämnden menar att många av de ungdomar som dömts till sluten ungdomsvård är hårt kriminellt belastade och det finns ett icke obetydligt skyddsbehov för tredje man som rimligen måste beaktas, liksom personalsäkerhet. Nämnden förordar starkt förslaget om ökade möjligheter till provtagning för drogtest mot intagna ungdomars vilja. Ungdomarna ska behandlas med respekt, men i det ingår att de ska kunna lita på att institutionen håller droger, mobbning och kriminalitet utanför murarna. Det är inte möjligt utan befogenhet att göra allmänna, generella drogundersökningar.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd instämmer med de förändringar som föreslås. Socialtjänsten ska arbeta för öppenhet och förståelse och dialog med de unga. Nämnden anser

att det är viktigt att den unges åsikter kommer fram och att den unge får nödvändig information. De förändringar som föreslås sker redan nu i socialtjänstens arbete men blir på detta sätt tydliggjorda och formaliserade. Angående bevarande av dokumentation vid vissa placeringar av barn är denna nödvändig. Den förvarade dokumentationen kommer att bli utrymmeskrävande. Nämnden anser att det är bra om SiS kan besluta om tillfälliga överflyttningar mellan de särskilda ungdomshemmen i samband med transport. Då det endast handlar om en eller två övernattningar vid transport kommer vårdansvaret som kommunen har när en ungdom är placerad på en SiS institution inte att påverkas av förändringen.

Älvsjö stadsdelsnämnd stöder lagförslaget att stärka barns och ungdomars rätt till information och att komma till tals i ärenden och mål enligt LVU och SoL. Nämnden framhåller lagförslag som syftar till att bevara dokumentation för att säkerställa en enskild persons möjligheter att få veta mer om sin bakgrund i samband med olika placeringar. I övrigt har nämnden inga kommentarer till lagförslagen.

Kommunstyrelsens handikappråd beslutade att inte besvara remissen.

Mina synpunkter

Förslagen i de remitterade promemoriorna och skrivelserna innebär att barns medborgerliga rättigheter stärks och att SIS får ökade möjligheter att bedriva en bra ungdomsvård. Jag stöder därför remissförslagen utom Socialstyrelsens uppfattning att uppdraget att utreda behovet av reglering av överförande av dokumentation kan avvakta pågående utredningar. I likhet med stadsledningskontoret anser jag att det är angeläget att utreda möjligheten till lagstöd för överförande av dokumentation från kommun till enskild och vice versa. Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

1. Som svar på remisspromemoriorna från Socialdepartementet, skrivelsen från Statens institutionsstyrelse och skrivelsen från Socialstyrelsen hänvisas till vad som anförs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Stockholm den 14 september 2006

MARGARETA OLOFSSON

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

ÄRENDET

I promemorian ”Barns rätt till information m.m.” lämnas förslag till lagändringar i syfte att stärka barns och ungas rätt till information och att komma till tals i ärenden och mål enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och socialtjänstlagen (SoL). Promemorian ”Bevarande av dokumentation vid vissa placeringar” innehåller förslag som syftar till att bevara dokumentation för att säkerställa en enskild persons möjligheter att få veta mer om sin bakgrund i samband med olika placeringar. Dessutom bedöms förutsättningarna att utöva tillsyn i vissa verksamheter enligt SoL och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) förbättras. Ändringarna i LVU, SoL och i LSS föreslås träda i kraft den 1 juli 2007. Några övergångsbestämmelser bedöms inte vara nödvändiga.

I skrivelsen från Statens institutionsstyrelse (SiS) framkommer att man uppmärksammat ett behov av ändrade bestämmelser av verksamheten. SiS har lämnat förslag till ändring i tre olika lagar; LVU (1990:52), lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU 1998:603) samt socialtjänstförordningen. Förslagen gäller beslut om tillfällig placering på en annan låsbar institution i samband med transport av den unge (LVU), inläsning i bostadsrum eller i en bostadsenhet under nattvila av ungdomar som dömts till sluten ungdomsvård (LSU) samt utökade möjligheter till provtagning på särskilda ungdomshem.

I skrivelsen från Socialstyrelsen om ”Vissa frågor om överförande, bevarande och gallring av dokumentation enligt SoL och LSS” lämnas förslag om att ett helhetsgrepp måste tas och en särskild utredning måste tillsättas om frågor som rör överförande och gemensam behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. I SoL och LSS föreslås att det införs en preciserad gallringsfrist om två år för dokumentation i enskild verksamhet. Gallringsfristen ska dock inte hindra att placerande kommun i avtal med den som bedriver verksamheten bestämmer att all eller viss dokumentation överlämnas till kommunen vid den tidpunkt då den inte längre får bevaras i den enskilda verksamheten.

BEREDNING

Socialdepartementets två promemorior med förslag till lagändringar har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänstnämnden, stadsdelsnämnderna Maria-Gamla stan, Spånga-Tensta och Älvsjö samt till kommunstyrelsens handikappråd. Skrivelsen från Statens institutionsstyrelse med förslag om lagändringar har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänstnämnden samt stadsdelsnämnderna Maria-Gamla stan, Spånga-Tensta och Älvsjö. Skrivelsen från Socialstyrelsen angående vissa frågor om överförande, bevarande och gallring av dokumentation enligt SoL och LSS har remitterats till stadsledningskontoret för yttrande.

Stadsledningskontorets yttrande har beretts av välfärd och utbildningsavdelningen i samarbete med juridiska avdelningen.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret stöder lagförslagen om barns rätt till information m.m. som är välmotiverade och överensstämmer med barnkonventionens fyra grundläggande principer om icke-diskriminering, barnets bästa, rätten till liv och utveckling samt rätten att få komma till tals och bli respekterad.

Stadsledningskontoret anser liksom socialtjänstnämnden att förändringsförslaget inte kommer att garantera att barn under 15 år får tillgång till information, då de är beroende av vårdnadshavarnas inställning till detta.

Stadsledningskontoret anser att förslaget om bevarande av dokumentation vid vissa placeringar av barn är välmotiverat och angeläget. Betydelsen av att säkerställa enskilda personers möjligheter att få veta mer om sin bakgrund stärker barnens ställning. Stadsledningskontoret delar Maria-Gamla stans stadsdelsnämnds synpunkt om att även material från offentligt drivna institutioner bör finnas tillgängligt i barnets akt efter placeringens upphörande. Den föreslagna förändringen ökar möjligheten till uppföljning och tillsyn av verksamheterna.

Stadsledningskontoret finner Statens institutionsstyrelsens föreslagna förändringar välmotiverade och skäligena.

När det gäller frågor som rör överförande och gemensam behandling av personuppgifter inom socialtjänsten betonas i Socialstyrelsens allmänna råd följande: "Av dokumentationen skall det framgå vilka uppgifter som, i förekommande fall efter en prövning enligt bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100), har lämnats till den som svarar för det praktiska genomförandet av en insats. Av dokumentationen skall det även framgå när (år, månad, dag) och till vem uppgifterna har lämnats."

Stadsledningskontoret konstaterar att det utan den enskildes medgivande av sådant överlämnade, finns mycket begränsat utrymme att lämna över information. Möjligheterna att få sådant medgivande kan vara mycket varierande utifrån vilken verksamhet det gäller. Det kan t.ex. uppstå besvärliga situationer om överlämnande nekas för uppgifter om behandling eller om det är andra integritetskänsliga insatser. Frågan är i vilken utsträckning 1 kap 5 § sekretesslagen kan tillämpas i sådana situationer. Denna fråga har inte behandlats. Socialtjänsten får inte heller någon hjälp i dessa frågor genom Socialstyrelsens handbok "Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten". Inom området råder viss osäkerhet om vad som är lagligt och möjligt. Frågor inom detta oklara område har inte berörts. Att det kan uppstå situationer då uppgifter inte kommer att kunna lämnas för uppföljning mm gör det nödvändigt med lagstöd för överlämnande. Inom områden där medgivande i huvudsak kan förväntas såsom inom äldreomsorgen, kan hanteringen ofta medföra stora praktiska problem och merarbete, vilket också gör att det är angeläget med lagstöd. Stadsledningskontoret ser således med besvikelse på det faktum att Socialstyrelsen inte lagt något förslag i denna del och inte heller finner att frågan bör prioriteras.

Stadsledningskontoret anser det mycket angeläget att få lagstöd för överförande av dokumentation från kommun till enskild och vice versa.

Stadsledningskontoret anser att förslaget om att införa en preciserad gallringsfrist om två år i SoL och LSS för dokumentation i enskild verksamhet är mycket välmotiverat och angeläget. Den enskildes integritet och rättssäkerhet tillgodoses i högre utsträckning. Möjligheten till förbättrad tillsyn ökar liksom forskningens behov av material tillgodoses.

Socialtjänstnämnden beslutade den 22 augusti 2006 att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 10 augusti 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Socialtjänstförvaltningen har tagit del av förändringsförslag och har inget att erinra mot de föreslagna lagändringarna och anser inte heller att de föreslagna förändringarna borde leda till ökade kostnader för kommunernas socialtjänst.

Förvaltningen vill framföra följande synpunkter:

- *Barns rätt till information m.m.(S2006/5256/ST)*

Socialtjänsten bifaller de föreslagna förändringarna och instämmer i de synpunkter som framförs i socialdepartementets promemoria. Det är av avgörande betydelse att i största möjliga utsträckning stärka barns medborgerliga rättigheter och att barnkonventionens intentioner kring barns rätt att få komma till tals och bli respekterad etcetera efterlevs i

svensk rättstillämpning. Det är positivt att lagstiftaren tvingar socialnämnden att tydliggöra hur information har lämnats eller erbjudits att lämnas och varför så inte har skett. Förändringsförslaget skulle tydliggöra dilemmat kring barn under 15 års rättsliga ställning. Förändringsförslaget kommer inte att garantera att barn under 15 år får tillgång till erbjuden information, då det är beroende av vårdnadshavarnas inställning om barnet får ta del eller inte. Vårdnadshavare kommer fortfarande att, under en utredning enligt 11 kap.1 § SoL, kunna förhindra att barn under 15 år får tala med socialtjänstens personal. I promemorian hänvisas till BBIC (barns behov i centrum), en kunskapsbaserad utredningsstruktur inom den social barn- och ungdomsvården. I stadens riktlinjer för handläggning och dokumentation i barn- och ungdomsärenden har BBIC:s grundtankar och avgörande principer integrerats. För närvarande pågår en undersökning om hur BBIC-modellen fullt ut kan genomföras inom stadens myndighetsutövande enheter inom socialtjänsten för barn och unga.

- *Bevarande av dokumentation vid vissa placeringar av barn. (S2006/5257/ST)*
Socialtjänstförvaltningen har inget att erinra mot föreslagna förändringar. Förvaltningen instämmer i de framförda synpunkterna i promemorian kring bakgrunden till förslagen och vill framhålla betydelsen av att säkerställa enskilda personers möjligheter att få veta mer om sin bakgrund. Föreslagen förändring ökar också möjligheten till uppföljning och tillsyn av verksamheterna.
- *Vissa frågor rörande ungdomsvården inom SiS. (S2006/5143/ST)*
Socialtjänstförvaltningen instämmer i Statens institutionsstyrelses samtliga föreslagna förändringar. Sedan flera år tillbaka har socialtjänsten inom staden och SiS regelbundna samverkansmöten, där frågorna har tagit upp. Enligt förvaltningen är stadens socialtjänst positiv till att SiS särskilda ungdomshem har skapat möjligheter för att ta emot tillfälliga ”övernattningar” när den unge har avvikit och ska återföras till sin placering eller ska på en rättegång. Förslaget om att möjlighet ska finnas för inläsning under nattvila av ungdomar dömda till LSU tycker förvaltningen är rimligt för att kunna garantera säkerheten vid institutionen, men vill betona vikten av skriftlig dokumentation och att en uppföljning sker av varje beslut. Då målgruppen är barn, bör en uppföljning ske ur ett etiskt perspektiv med avvägningar kring barnkonventionens intentioner m.m., utgående från SiS uppdrag och ansvar. Förvaltningen anser slutligen att det är skäligt att utökade möjligheter ges till provtagning vid misstankar om drogintag under hela vistelsen på det särskilda ungdomshemmet och bifaller förslaget om att samma bestämmelser ska införas inom SiS ungdomsvård som inom LVM-vården.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd beslutade den 24 augusti 2006 att som svar på remissen överlämna och återöppna förvaltningens tjänsteutlåtande 2006-08-15.

Vice ordföranden Pär Hommerberg (fp) och ledamoten Maj-Britt Åkesson (fp) anmälde att de överlämnar ärendet utan eget ställningstagande.

Maria-Gamla stans stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 augusti 2006 har i huvudsak följande lydelse.

1. Barns rätt till information m.m.

Som promemorian framhåller är ändringen i lagen enbart ett förtydligande. Att barn ska komma till tals i utredningar är ett viktigt inslag i social metodik och finns dessutom inskrivet i socialtjänstlagen. LVU har tidigare inte innehållit några speciella bestämmelser om hur barn under 15 år ska informeras. Anledningen är främst att utredningar sker enligt socialtjänstlagen och att LVU betraktas som en tilläggslag.

Förvaltningens synpunkter:

De nya skrivningarna bör inte ha några praktiska konsekvenser. För tydlighetens skull kan ändringen motiveras.

2. Bevarande av dokumentation vid vissa placeringar av barn

Promemorian innehåller förslag om att dokumentation ska bevaras även i samband med placeringar av barn utom hemmet vid enskilt drivna verksamheter. Det gäller journaler, arbetsplaner behandlingsplaner på institutioner. Promemorian framhåller att det finns ett intresse för barn som placerats utom hemmet att i vuxen ålder kunna ta reda på vad som hände under deras placeringar.

Gällande rätt innebär att institutioner inom såväl social barnavård som särskilt boende för barn ska dokumentera sin verksamhet. Dokumentationen ska ”sparas så länge den kan antas ha betydelse för åtgärder i verksamheten”. Detta innebär att varken barnen själva eller forskningen har kunnat studera den viktiga dokumentationen om hur vården bedrivits.

Promemorian föreslår nu ändring av socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade som tillförs en bestämmelse att dokumentationen ska skickas till den ansvariga placeringsnämnden och sparas med övriga handlingar i ärendet. I promemorian redogörs även för förslag från Sociala barn och ungdomsvårdskommitténs betänkande ”Källan till en Chans” (SOU 2005-81) angående definitioner av familjehem, HVB-hem m.m. I detta fall kommenteras inte kommitténs förslag alls och de leder heller inte till lagstiftningsförslag.

Förvaltningens synpunkter:

Stadsdelsförvaltningen anser att det föreslagna tillägget är ytterst välmotiverat och välkommet. Det har varit en stor brist att reglerna inte garanterar att dokumentation sparas från själva vården. Barn och ungdomar är i ett beroendeförhållande till vårdgivaren. Det förekommer exempelvis övergrepp på institutioner och med nuvarande regler finns ingen dokumentation som visar vilka som haft ansvar. Det finns inte heller någon dokumentation om olycksfall och sjukdom och eventuella åtgärder från personalen i samband därmed.

Stadsdelsförvaltningen anser att även material från offentligt drivna institutioner bör finnas tillgängligt i barnets akt efter placeringens upphörande.

De föreslagna åtgärderna stärker barnen ställning. Fortfarande finns dock brister i barnens rättssäkerhet som lätt skulle kunna åtgärdas, till exempel:

- Promemorian har valt att inte närmare ta upp frågan om definitioner som sociala barn och ungdomsvårdskommittén föreslagit trots att detta relateras i promemorians bakgrundstext. Sedan länge bedrivs familjevård i praktiken i privat regi trots att det enligt socialtjänstlagen 6 kap10 § är förbjudet. Många av dessa organisationer och företag gör ett utomordentligt kvalificerat arbete och det är synnerligen olyckligt att förhållandet inte heller nu regleras närmare i lag. Följden av nuvarande ordning är ett mycket luddigt regelverk utan tydliga ansvarsgränser.
- Detsamma gäller de företag som kringgår krav på HVB-tillstånd genom att förklara sig stå till tjänst med boende för sig och öppenvårdsbehandling för sig. Betalning sker dock med väl tilltagen dygnsavgift. Det rör sig mest om missbruksvård för vuxna, men man tar även emot barn med de vuxna. Det borde finnas ett uttryckligt krav på tillstånd för organisationer som bedriver kombinerad boende och behandling i varje fall om barn placeras där med sina föräldrar.
- Förvaltningen anser vidare att den olösta frågan om att privata vårdgivare inte omfattas av något tjänstefelsansvar, motsvarande tjänstefelsreglerna i brottsbalken för offentligt anställda, snarast bör få en lösning. Barn och ungdomar placerade i enskild verksamhet har samma behov av skydd mot otillbörlig eller vårdslös maktutövning som andra placerade barn.
- Förvaltningen skulle även välkomna regler om sanktioner mot HVB-hem som inte följer lagstiftningen. Med nuvarande regler riskerar ett HVB-hem ytterst sitt tillstånd, men det krävs omfattande och varaktiga brister för att tillstånd verkligen skall återkallas. Be-

sluten kan dessutom överklagas i flera instanser. Sanktioner på konstaterade fel i vården vore ett bra komplement till det relativt trubbiga tillståndsinstrumentet.

3. Skrivelse från Statens institutionsstyrelse angående vissa frågor rörande ungdomsvården inom SiS.

Statens institutionsstyrelse (SiS) är en central förvaltningsmyndighet för §12-hem för ungdomar och LVM vård enligt 22 o 23 §§ LVM. SiS sköter den sociala tvångsvården med retentionsrätt för ungdomar och missbrukare samt verkställighet av straff för ungdomar enligt LSU.

Ändring av 11§ LVU

I skrivelsen föreslår SiS förändringar av 11 § LVU. Paragrafen reglerar särskilt beslut om placering av ungdomar som omhändertagits enligt LVU. Beslutanderätten tillkommer endast socialnämnden. Detta utgör ett problem vid transporter av ungdomar mellan ungdomshem eller då de ska återföras efter rymning. Nuvarande lagstiftning medger inte att SiS tillfälligt placerar någon på ett ungdomshem. I stället måste polishandräckning och placering i häkte tillgripas, vilket varken överensstämmer med FN:s barnkonvention eller strävan att inte använda polishandräckning annat än då det är absolut nödvändigt.

Förvaltningens synpunkter:

Stadsdelsförvaltningen finner förslaget välmotiverat.

Rätt att under natten låsa in ungdomar dömda till vård enligt LSU

Skrivelsen behandlar vidare det faktum att SiS ungdomsinstitutioner inte har laglig möjlighet att låsa in ungdomar dömda till sluten ungdomsvård i enskilt rum under natten. Detta leder till säkerhetsproblem enligt skrivelsen.

Förvaltningens synpunkter:

Förslaget rör verkställighet av straff och faller därmed utanför den kommunala kompetensen. De ungdomar som döms till sluten ungdomsvård är dock i många fall hårt kriminellt belastade och det finns givetvis ett icke obetydligt skyddsbehov för tredje man som rimligen måste beaktas. Det bör rimligen också finnas andra skäl t.ex. personalsäkerhet och möjlighet att garantera ungdomarnas dygnsvila som talar för SiS förslag.

Ökade möjligheter till provtagning

§12-hemmens möjligheter till provtagning för drogtest mot intagna ungdomars vilja har länge varit illa reglerad. Först 2001 infördes en rätt att ta prov då ungdomarna återkom till hemmen. Vidare kan prov tas om någon verkar uppenbart påverkad. Däremot kan man inte ha provtagning som rutin eller generellt över hela institutionen för att t.ex. upptäcka narkotika.

Förvaltningens synpunkter:

De ungdomar som vårdas i de särskilda ungdomshemmen är synnerligen hårt belastade. Främst rör det sig om grav kriminalitet och eller svårt missbruk. Ofta har de haft en barndom präglad av osäkerhet, våld och droger. De har oftast tappat tron på vuxenvärlden och vill bestämma allt själva. Den fasta struktur som ett låst behandlingshem utgör är nödvändig för att de ska kunna starta en egen social utveckling. Detta innebär att de ofta är extremt känsliga just när ”vuxenvärlden” tappat greppet, t.ex. genom att narkotika kommer in på institutionen eller intagna på annat sätt kan fortsätta brottslig verksamhet.

Ungdomarna ska behandlas med respekt, men i det ingår att de ska kunna lita på att institutionen håller droger, mobbing och kriminalitet utanför murarna. Det är inte möjligt utan befohgenhet att göra allmänna, generella drogundersökningar.

Förvaltningen förordar därför starkt förslaget.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade den 24 augusti 2006 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande.

Vice ordföranden Ann-Katrin Åslund (fp), Bengt Porseby (fp), ledamöterna Christer Grunder (m), Ole-Jörgen Persson (m), Markku Sirviö (m) samt Patrick Simonson (kd) anmälde att de lämnade ärendet utan eget ställningstagande.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 augusti 2006 har i huvudsak följande lydelse.

I socialdepartementets departementspromemoria, Barns rätt till information, Bevarande av dokumentation vid vissa placeringar samt Skrivelse från statens institutionsstyrelse, lämnas förslag till lagändringar i syfte att stärka barns och ungas rätt till information och att komma till tals i ärenden och mål enligt LVU och SOL.

Förvaltningen instämmer med de ändringar som föreslås. Socialtjänsten ska arbeta för öppenhet och förståelse och dialogen med de unga. Insyn, öppenhet skapar förutsättningar för samförstånd och förståelse. Förvaltningen anser att det är viktigt att den unges åsikter kommer fram och att den unge får nödvändig information. Samtal inför placering är nödvändiga för att förbereda barnet/den unga. Samtal inför en placering av barn/ unga omkring varför placeringen sker är nödvändig för att barnet ska kunna förstå varför det inte kan bo kvar i sin familj och viktig för vårdens genomförande och resultat. Det är dock alltid en bedömningsfråga vad som är relevant information till barnet. De förändringar som föreslås sker redan nu i socialtjänstens arbete men blir på detta sätt tydliggjorda och formaliserade.

Angående bevarande av dokumentation vid vissa placeringar av barn är denna nödvändig för att insyn ska vara möjlig, för forskning och för att barn senare som vuxna, ska kunna ta del av och få kunskap om sin bakgrund. Den förvarade dokumentationen kommer dock att bli utrymmeskrävande.

Förvaltningen anser att det är bra om SIS självt kan besluta om tillfälliga överflyttningar mellan de särskilda ungdomshemmen i samband med transport. Detta kan gälla tex vid flyttning eller då en ungdom ska på förhör då ungdomen kan behöva övernatta under transporten. Det underlättar för socialtjänsten att dessa övernattnings kan ske utan att socialtjänsten och ordförande i nämnden behöver göra ett så kallat ordförandebeslut angående flyttning enligt LVU när det bara handlar om transport. Kommunen har vårdansvaret när en ungdom är placerad på SiS institution men den föreslagna förändringen torde inte inverka på detta, då det endast handlar om en eller två övernattnings vid transport.

Förvaltningens har erfarenhet av ordförandebeslut vid övernattnings vid transport och anser förslaget underlättar utan att göra avkall på kommunens vårdansvar. Dock krävs kommunikation mellan socialtjänsten och SiS.

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade den 24 augusti 2006 att åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 juli 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen stöder lagförslaget att stärka barns och ungas rätt till information och att komma till tals i ärenden och mål enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och socialtjänstlagen. Det är viktigt att information ges till den unge så tidigt som möjligt, dels för att den unge får vetskap om vad saken gäller, dels för att den unge bör få kännedom om vilka konsekvenser hans eller hennes inställning kan få och vad domstolens beslut kan innebära för honom eller henne.

Förvaltningen framhåller lagförslag som syftar till att bevara dokumentation för att säkerställa en enskilds persons möjligheter att få veta mer om sin bakgrund i samband med olika placeringar. Insatser inom den sociala barnvården innebär ofta ett stort ingrepp i barns och deras familjers liv. Det måste därför ställas stora krav på insatsernas säkerhet och kvalitet liksom rättsäkerheten i handläggning och dokumentation.

I övrigt har förvaltningen inga kommentarer till lagförslagen.

Kommunstyrelsens handikappråd beslutade den 23 augusti 2006 att avstå från att besvara remissen.